

Moj deda sa slike, po imenu Mihajlo, pre drugog rata je bio u Beogradu samo dva puta: kada je išao u vojsku, u Đevđeliju, tu je menjao voz, a kada se vraćao kući, u Liku, (selo Pavlovac Vrebački, opština Medak), bio je napabirčio od vojničke plate pa je ostao par dana da se šunja po gradu.

20. oktobra 1944. on je u redovima šeste ličke divizije (one koja je spasila Maršala), s nemačkom mašinkom u ruci i zvezdom na kapi, peške, preko Zvezdare ušao u beli grad kao oslobodilac. On mi ni o tom danu, ni o ratu nije pričao, nije bio baš razgovorljiv s decom, a imam utisak i da mu celo iskustvo nije ništa prijalo. Zato mi je baba po ocu, koja je imala problem s komunistima, opisala kako ih je vidala kako silaze niz bulevar. „To dronjavo. To pocepano. Sačuvaj me bože“.

Njegova jedinica je prva prešla Savu, ali su u Sremu toliko stradalu da su povučeni natrag u Beograd, na oporavak. Posle rata i divizija i brigada odlikovane su ordenom narodnog heroja.

Kako je znao pisati, čitati i računati malo bolje nego dosta boraca, dedi se smešilo

relativno sigurno mesto u novom, pravednijem društvu. Međutim, taj nije trpeo da ima šefa, pa se demobilisao i priključio talasu kolonizacije brđana u Vojvodini. U Prigrevici, gde se naselio, bio je svoj gazda, poljoprivrenik, nije mu loše išlo, i što je najbitnije, za razliku od većine predratnih komunista, nije fasovao Goli otok.

Rekoh da mi o ratu nije pričao, sećam se tek ponekog komentara uz partizanske filmove. „Najteže je bilo na Talijane ići. Vidiš da ljudima nije do kavge“ i „Ganjali nas Njemci po brdima, ka divokoze.“

Jednom prilikom, kad smo na TV-u gledali cirkus iz Pjong-Janga, saznao sam da je on naučio da tera biciklo ispred Doma vojske, zime '44. na '45., privremene vlasti su bile organizovale obuku.

Poslednji put smo se čuli telefonom kad sam se oženio. Deda me pitao:

„Jel si ti njoj reka' da si iz dobre porodice? Sa znade, da ne brine.“

„Nisam deda. Uostalom, kako to misliš dobra porodica?“

„Vrijedni smo, zdravi i dugovječni.“

Na kraju je i on umro prilično star. Ja kapiram da je bio ok lik.

Dejan Tiago Stanković je srpski književnik i prevodilac. Rođen je 1965. godine i živi na relaciji Beograd-Lisabon. Autor je romana *Estoril* i zbirke kratkih priča *Odakle sam bila, više nisam i druge lisabonske priče*, u izdanju Geopoetike. Dobitnik je nagrade *Branko Ćopić*. Prevodio je na portugalski Andrića i Crnjanskog, a nobelovca Žozea Saramaga na srpski. Piše na srpskom, portugalskom i engleskom jeziku.

Ovu priču autor je objavio na svom Facebook profilu, a mi je ovde objavljujemo uz njegovo dopuštanje i malu lekturu.

<https://www.facebook.com/dejan.tiago.stankovic>